

Ю. М. Мирошниченко,

доктор юридичних наук, суддя

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9114-1495>

ГНОСЕОЛОГІЧНІ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ: АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Мукачівський міськрайонний суд Закарпатської області
вулиця Літуна Андрія, 13, 89603, Мукачево, Україна
E-mail: zaruba264@gmail.com

Метою статті є проведення комплексного аналізу та систематизації правових позицій Верховного Суду України щодо слідчого експерименту, визначення ключових критеріїв допустимості та достовірності його результатів, а також окреслення основних тенденцій розвитку цього інституту. **Методи:** дослідження ґрунтується на аналізі та узагальненні актуальної судової практики Верховного Суду. Використовується системний підхід для структуризації критеріїв допустимості доказів, із застосуванням формально-юридичного, порівняльно-правового та гносеологічного методів. **Результати:** обґрунтовано, що протокол слідчого експерименту є самостійним джерелом доказів, але лише за умови, що він не є підміною допиту, а містить елемент відтворення. Систематизовано критерії розмежування слідчого експерименту та інших слідчих дій (огляду місця події). Встановлено, що істотним порушенням, яке тягне недопустимість доказу, є неможливість ідентифікації та допиту понять, оскільки це обриває ланцюг у логіці доказування. Водночас у рішеннях Верховного Суду переважає раціональний підхід, який не визнає істотними формальні порушення (наприклад, незначні технічні недоліки фіксації), якщо вони не порушують права учасників. **Обговорення:** до обговорення винесені питання, що стосуються необхідності подальшого осмислення достовірності реконструкції подій та недостатньої уваги до об'єктивних методів фіксації, які забезпечують метричну точність відтворення (наприклад, 3D/VR-моделювання), що дозволить поєднати класичні криміналістичні рекомендації із сучасними технологічними інструментами.

Ключові слова: слідчий експеримент; критерії допустимості; судова практика; криміналістична теорія.

Постановка проблеми та її актуальність. Слідчий експеримент є однією з найбільш комплексних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі. Його пізнавальна функція полягає у моделюванні обставин, способу або механізму певної події з метою встановлення можливості їхнього настання, сприйняття або здійснення. Проте, на відміну від прямого сприйняття, слідчий експеримент оперує моделями. Це вимагає від суду застосування не лише процесуальних, але й гносеологічних критеріїв для оцінки точності моделювання (тотожності

умов). Саме через призму рішень Верховного Суду поступово вибудовується не лише стандартизована модель правозастосування, а й новий методологічний погляд на експеримент як на форму доказового пізнання. Аналіз судової практики має ключове значення для розвитку інституту слідчого експерименту. Адже суди остаточно визначають межі його процесуальної форми, критерії допустимості результатів та належні способи реконструкції подій. Таким чином, судова практика виступає не просто індикатором, а й каталізатором розвитку кри-

міналістичної теорії, що обумовлює необхідність її постійного наукового осмислення та визначає актуальність цього дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. У сучасній українській кримінально-процесуальній доктрині та криміналістиці фундаментальні аспекти слідчого експерименту доволі глибоко опрацьовані в теоретичному, процесуальному та тактичному аспектах. Визначено правову природу експерименту як самостійної слідчої дії, призначеної для перевірки слідчих версій, доказів і механізму кримінального правопорушення та визначено його місце в системі криміналістики [1-3]. Розроблено тактику слідчого експерименту, визначено етапи та прийоми його проведення [4; 5], порядок залучення спеціалістів [6], досліджено особливості слідчого експерименту при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод [7-9], убивств [10, 11] та інших кримінальних правопорушень [12; 13].

Водночас, динамічний розвиток судової практики, особливо на рівні Верховного Суду, постійно формує нові критерії допустимості та доказової сили результатів експерименту. Ці рішення часто виходять за межі традиційних тактичних рекомендацій і зачіпають фундаментальні гносеологічні питання, зокрема щодо меж тотожності умов, розмежування експерименту з допитом, а також впливу порушень форми на його доказову цінність. З огляду на це, виникає потреба в систематизації та осмисленні відповідних правових позицій Верховного Суду. Адже від якості цього наукового осмислення залежить, чи стане слідчий експеримент справжнім засобом пізнання істини, чи залишиться формальною процедурою, яка потребує судової «реабілітації» у кожному конкретному випадку.

Мета статті полягає в комплексному аналізі та систематизації правових позицій Верховного Суду щодо слідчого експерименту, визначення ключових критеріїв допустимості та достовірності його результатів, а також окреслення основних тенденцій його розвитку на перетині процесуальних вимог та гносеологічних засад.

Виклад основного матеріалу дослідження. У практиці Верховного Суду чітко простежується

тенденція до переосмислення ролі слідчого експерименту від формального засобу перевірки показань до пізнавальної дії, спрямованої на емпіричне відтворення обставин події. Поступово формується підхід, за якого головним критерієм оцінки стає не процесуальна чистота у вузькому сенсі, а відповідність цієї дії її епістемологічній меті – перевірці реальності події у межах розумного й науково обґрунтованого моделювання. Саме цей підхід вимагає від судів вироблення чітких критеріїв оцінки достовірності – меж тотожності умов та узгодженості результатів експерименту з іншими доказами.

Розмежування експерименту та інших слідчих дій

Практика Верховного Суду послідовно підтверджує, що протокол слідчого експерименту є самостійним процесуальним джерелом доказів, яке відрізняється від показань, і водночас відображає еволюцію критеріїв допустимості та доказової спроможності слідчого експерименту, намагаючись запобігти його перетворенню на прихований допит або форму процесуального закріплення зізнання.

Верховний Суд у своїх постановках постійно наголошує на тому, що показання та слідчий експеримент є окремими самостійними процесуальними джерелами доказів [14-16]. Цей висновок ґрунтується на позиції Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду від 14 вересня 2020 року, згідно з якою приписи ч. 4 ст. 95 КПК України про те, що суд може обґрунтовувати свої висновки виключно на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання або які отримано в порядку, передбаченому ст. 225 цього Кодексу, мають застосовуватися лише до відомостей, що відповідають ознакам показань як самостійного процесуального джерела доказів згідно зі ст. 95 КПК України [17].

Наприклад, у справі № 523/8553/16-к суд відхилив доводи захисту про підміну, оскільки було встановлено, що потерпілий безпосередньо показав, за яких обставин його викрадено та незаконно позбавлено волі, що свідчить про наявність елемента відтворення на місці [14]. Отже, заборона використання позасудових пока-

зань не поширюється на інформацію, зафіксовану в протоколі слідчого експерименту.

Проте, це правило має критичний виняток. Верховний Суд чітко розмежує (1) належний слідчий експеримент – процесуальну дію, в ході якої особа демонструє або відтворює певні дії, обставини чи механізм події, та (2) підміну слідчого експерименту допитом – проведення експерименту у формі, що не містить ознак відтворення дій, обстановки, обставин події, а посвідчує виключно проголошення підозрюваним зізнання [15; 16]. У разі такої підміни, дію належить розцінювати як допит, що не матиме в суді доказового значення з огляду на зміст ч. 4 ст. 95 КПК України.

Така сувора позиція Верховного Суду ґрунтується на фундаментальних засадах кримінальної доказової теорії. Процесуальна форма є не самоціллю, а необхідною гарантією легітимності отриманих відомостей, особливо коли йдеться про вербальну інформацію, процесуальний режим використання якої прямо залежить від шляхів її отримання та форми закріплення. Порушення форми, що приховує допит під виглядом слідчого експерименту, нівелює доказове значення відомостей, оскільки порушує вимоги ч. 4 ст. 95 КПК України [18]. Таким чином, визнання протоколу слідчого експерименту, який відтворює лише показання надані під час допиту, недопустимим є захистом ключових гарантій справедливого судового розгляду, а не проявом процесуального формалізму.

Водночас, Верховний Суд відмежує слідчий експеримент від огляду місця події. В одному з кримінальних проваджень сторона захисту стверджувала, що огляд був фактично слідчим експериментом, оскільки засуджений вказував на місце схову («закладки»). Суд касаційної інстанції слушно зазначив, що коли засуджений добровільно у присутності захисника самостійно показує працівникам поліції місце схову психотропних речовин, це свідчить про проведення огляду місця події, а не слідчий експеримент [19]. Таким чином, критерій розмежування полягає у меті та змісті слідчої дії – відтворення (слідчий експеримент) проти фіксації виявленого (огляд).

Дотримання процесуальної форми та фіксації результатів

Дотримання процесуальної форми є ключовою гарантією допустимості доказу. Судова практика виробила чіткі критерії розмежування між незначними, формальними порушеннями та порушеннями істотними, які ставлять під сумнів достовірність отриманих відомостей.

Проблема понять та їхньої ідентифікації

Найбільш жорстку позицію Верховний Суд продемонстрував у справі, де було зазначено, що протокол слідчого експерименту є недопустимим доказом, якщо понятими були залучені особи без постійного місця проживання, яких стороною обвинувачення не було представлено суду для підтвердження проведення слідчого експерименту [20]. Таким чином, неможливість перевірки обставин слідчого експерименту через допит неупереджених учасників (понятих) є істотним порушенням, що тягне недопустимість його результатів. Понятий виступає як особливий свідок неможливість допиту якого через анонімність або неідентифікованість обриває ланцюг у логіці доказування.

Порушення прав учасників та недоліки фіксації

Верховний Суд вважає, що не всі недоліки фіксації автоматично роблять доказ недопустимим. У справі № 683/1200/18 Суд відхилив доводи про недопустимість результатів слідчого експерименту через порушення вимог ч. 4 ст. 223 КПК України та зазначив, що незначна затримка у закінченні слідчої дії після 22:00 не вказує на недопустимість доказу, оскільки проведення експерименту було викликане необхідністю максимально наблизити обстановку до подій злочину [16].

Також Суд зауважив, що за наявності відеофіксації слідчого експерименту, неповне відображення всіх процедур у його протоколі не є підставою для визнання отриманих результатів недопустимими. Водночас Верховний Суд в котре вказав на безпідставність ототожнення електронного доказу (відеозапису) та його матеріального носія [16]. В іншій справі Верховний Суд визнав, що відсутність роз'яснення прав підозрюваному саме на відеозаписі не є

істотним порушенням, якщо підпис про роз'яснення наявний у протоколі [15].

Вилучення речових доказів під час слідчого експерименту

У справі № 683/1200/18 Верховний Суд розглянув питання вилучення під час слідчого експерименту знарядь злочину. Слідчий, виявивши маски та лом на місці, на яке вказав заступником, вилучив їх без складання окремого протоколу. Суд визнав, що це не є істотним порушенням, оскільки: а) вилучення відбулося в ході слідчої дії; б) воно було зафіксоване безперервною відеофіксацією; в) не було необхідності переривати дію для початку іншої лише з метою фіксації факту вилучення [16]. Це рішення свідчить про домінування прагматичного підходу над зайвим формалізмом, якщо права сторони захисту були забезпечені.

Оцінка судом доказової сили експерименту: критерії достовірності

Оцінка слідчого експерименту як доказу відбувається за двома основними напрямками: внутрішня достовірність (точність моделювання) та зовнішня узгодженість (відповідність іншим доказам у справі).

Критерії достатньої тотожності умов

Згідно зі статтею 240 КПК України, слідчий експеримент можна класифікувати за кількома критеріями. По-перше, за способом відтворення події: відтворювальний (повторення конкретних дій злочинця або потерпілого), реконструктивний (відтворення обставин події для перевірки свідчень) та моделюючий (створення умов, які не могли бути зафіксовані під час злочину, для перевірки версій). По-друге, за місцем проведення: на місці події та в іншому приміщенні чи лабораторних умовах, що дозволяє компенсувати технічні або психологічні обмеження.

З огляду на останнє Верховний Суд послідовно наголошує, що процесуальний закон не вимагає абсолютного відтворення всіх умов, які існували на час досліджуваної події. Суд неодноразово наголошував, що ст. 240 КПК України вимагає лише моделювання умов, наближених до тих, що існували на момент події і є важливими для мети експерименту. Зокрема, у справі про умисне заподіяння тілесних ушкоджень суд першої інстанції визнав протоколи

слідчого експерименту за участю потерпілих недопустимим доказом через те, що в них не були відтворені обстановка, обставини та дії, зокрема експеримент був проведений не на межі присадибних ділянок, а в домогосподарстві потерпілих і в дощову погоду. Верховний Суд підкреслив, що такі висновки є необґрунтованими, оскільки ці відмінності не були істотними для встановлення механізму кримінального правопорушення (нанесення ударів) [21].

Розбіжності з показаннями та оцінка взаємозв'язку

Наявність незначних розбіжностей між попередніми показаннями особи та відомостями, зафіксованими у протоколі слідчого експерименту, не може автоматично свідчити про недопустимість останнього [14]. Це підтверджує, що допустимість доказу оцінюється за процедурою, а достовірність – за змістом.

Крім того, навіть заперечення особою в судовому засіданні відомостей, які перевірялися за її участю під час слідчого експерименту, не може визнаватися безумовною підставою недопустимості його протоколу. Верховний Суд неодноразово підкреслював, що такі дії обвинуваченого не тягнуть неминучої недопустимості протоколу слідчого експерименту як доказу, оскільки протокол є самостійним процесуальним джерелом, а заперечення оцінюється судом як частина показань [22].

Роль слідчого експерименту в сукупності доказів

Верховний Суд послідовно вказує на факультативну та верифікаційну роль слідчого експерименту. У справі № 683/1200/18 було зазначено, що результати слідчого експерименту не були вирішальними для висновку про винуватість, оскільки такий висновок ґрунтувався на інших пов'язаних між собою доказах [16]. Цей підхід підтверджує, що слідчий експеримент є лише складовим компонентом доказової бази.

На особливу увагу заслуговує взаємозв'язок слідчого експерименту та судової експертизи. У справі № 303/5115/15-к Верховний Суд наголосив, що навіть якщо слідчий експеримент відбувся у формі допиту, отримані від особи відомості можуть використовуватись під час проведення експертиз (як вихідні дані) й до них

не застосовується доктрина «плодів отруєного дерева» [21]. Це означає, що вихідні дані, отримані з процесуально оформленої слідчої дії (навіть якщо вона *де-факто* є допитом), можуть бути основою для похідних доказів (висновків експертиз), якщо самі експертизи ґрунтувалися також на інших джерелах, що не викликають сумнівів.

Висновки. Таким чином, аналіз судової практики свідчить, що Верховний Суд формує критерії допустимості та достовірності слідчого експерименту на перетині процесуальних вимог та ґносеологічних критеріїв. В українській практиці формується збалансований підхід до оцінки протоколів слідчого експерименту, де зміст переважає над формою, але форма лишається гарантією достовірності. Верховний Суд прагне уникнути як формалізму, так і довільного спрощення, визначаючи, що ключовими є: 1) дотримання прав учасників; 2) об'єктивність і повнота фіксації; 3) перевірюваність результатів; 4) відсутність ознак імітації або підміни суті слідчої дії допитом.

З наукової точки зору перспективним є подальше осмислення достовірності реконструкції подій, методів об'єктивної верифікації дій учасників експерименту, а також впливу цифрових технологій на розвиток інституту слідчого експерименту (3D-модельовання, VR-реконструкції, інтеграція даних з камер спостереження). Такий підхід дозволить поєднати класичні рекомендації криміналістики із сучасними технологічними інструментами, не втрачаючи засадничої вимоги – істинності відтворення.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що судова практика щодо слідчого експерименту поступово перетворюється на джерело нормативного тлумачення, яке не лише формує стандарти доказування, а й задає напрямок розвитку самого інституту. Від якості його наукового осмислення та законодавчої адаптації залежить, чи стане цей доказовий інструмент справжнім засобом пізнання істини у кримінальному процесі, чи залишиться формальною процедурою, що потребує судової «реабілітації» у кожному конкретному випадку.

Література

1. Балицький Т.М. Слідчий експеримент в системі слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Ірпінь, 2015. 20 с.

2. Маланчук П.М. Правова природа слідчого експерименту. *Правові горизонти*. 2018. № 9(22). С. 52–55. DOI: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2018.i9.p52>

3. Стратонов В.М. Слідчий експеримент у системі криміналістичних знань. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2024. Вип. 1. С. 14-18. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2024-1-3>

4. Тактика проведення слідчого експерименту під час досудового розслідування: метод. рекомендації. / П.Є. Антонюк, А.О. Антошук, В.В. Пясковський, А.В. Самодін, та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. 70 с.

5. Ковбаса В. Організаційно-підготовчі заходи до проведення слідчого експерименту. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3. С. 174-179. DOI: [10.31733/2078-3566-2020-3-174-179](https://doi.org/10.31733/2078-3566-2020-3-174-179)

6. Даніч Є.О. Використання спеціальних знань під час проведення слідчого експерименту: дис. ... д-ра філос.: 12.00.09. Київ, 2018. 238 с.

7. Вальчишин Г.І. Організаційно-тактичні особливості проведення слідчого експерименту під час розслідування дорожньо-транспортних пригод: дис. ... д-ра філос.: 12.00.09. Дніпро, 2021. 250 с.

8. Варлахов В., Свідерський О., Мітуневичус В. Участь спеціаліста в слідчому експерименті із дослідження обставин дорожньо-транспортної пригоди, яка відбулася в темний час. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022. Вип. 3(28). С. 109–123. DOI: [10.32353/khrife.3.2022.07](https://doi.org/10.32353/khrife.3.2022.07)

9. Коломієць В.В. Методика розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами: дис. ... д-ра філос.: 12.00.09. Кропивницький, 2024. 218 с.

10. Юхно О.О. Особливості проведення слідчого експерименту в досудовому розслідуванні вбивств, пов'язаних з насильством у сім'ї. *Pravo.ua*. 2023. № 2. С. 77–85. DOI: 10.32782/LAW.UA.2023.2.11

11. Кунтій А.І. Тактика слідчого експерименту під час розслідування умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 4. С. 393–396. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0390/2019.4.108>

12. Щербаковський М.Г. Слідчий експеримент при розслідуванні знищення або пошкодження майна. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2(101). Ч. 1. С. 323–333. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.2.29>

13. Лепей М.В., Лепей О.В. Криміналістичне забезпечення проведення слідчого експерименту під час розслідування кримінальних правопорушень проти моральності. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2024. № 1(31). С. 712–720. DOI: <https://doi.org/10.32631/vsa.2024.1.62>

14. Постанова Верховного Суду від 09 лют. 2022 р. у справі № 523/8553/16-к. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320374> (дата звернення: 01.11.2025).

15. Постанова Верховного Суду від 18 черв. 2025 р. у справі № 275/328/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128309331> (дата звернення: 01.11.2025).

16. Постанова Верховного Суду від 05 квіт. 2023 р. у справі № 683/1200/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110144423> (дата звернення: 01.11.2025).

17. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 14 верес. 2020 р. у справі № 740/3597/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91702552> (дата звернення: 01.11.2025).

18. Мирошниченко Ю.М. Вербальна інформація в кримінальному провадженні: шляхи отримання, форми закріплення, режим викори-

стання. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 338–341. URL: https://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/2_2018.pdf

19. Постанова Верховного Суду від 04 трав. 2023 р. у справі № 127/19705/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110749418> (дата звернення: 01.11.2025).

20. Постанова Верховного Суду від 21 лип. 2020 р. у справі № 331/2390/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90563134> (дата звернення: 01.11.2025).

21. Постанова Верховного Суду від 02 лип. 2024 р. у справі № 303/5115/15-к. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120207390> (дата звернення: 01.11.2025).

22. Постанова Верховного Суду від 21 лист. 2022 р. у справі № 161/620/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107533618> (дата звернення: 01.11.2025).

References

1. Balytskyi T.M. Slidchyi eksperyment v systemi slidchykh (rozshukovykh) dii u kryminalnomu provadzhenni Ukrainy: avto-ref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Irpin, 2015. 20 s.

2. Malanchuk P.M. Pravova pryroda slidchoho eksperymentu. *Pravovi horyzonty*. 2018. № 9(22). S. 52–55. DOI: <http://www.doi.org/10.21272/le-galhorizons.2018.i9.p52>

3. Stratonov V.M. Slidchyi eksperyment u systemi kryminalistychnykh znan. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Yurydychni nauky*. 2024. Vyp. 1. S. 14–18. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2024-1-3>

4. Taktyka provedennia slidchoho eksperymentu pid chas dosudovoho rozsliduvannia: metod. rek. / P.Ye. Antoniuk, A.O. Antoshchuk, V.V. Piaskovskiy, A.V. Samodin, ta in. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav, 2021. 70 s.

5. Kovbasa V. Orhanizatsiino-pidhotovchi zakhody do provedennia slidchoho eksperymentu. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 2020. № 3. S. 174–179. DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-174-179

6. Danich Ye.O. Vykorystannia spetsialnykh znan pid chas provedennia slidchoho eksperymentu: dys. ... d-ra filos.: 12.00.09. Kyiv, 2018. 238 s.
7. Valchyshyn H.I. Orhanizatsiino-taktychni osoblyvosti provedennia slidchoho eksperymentu pid chas rozsliduvannia dorozhno-transportnykh pryhod: dys. ... d-ra filos.: 12.00.09. Dnipro, 2021. 250 s.
8. Varlakhov V., Sviderskyi O., Mitunevichus V. Uchast spetsialista v slidchomu eksperymenti iz doslidszhennia obstavyn dorozhno-transportnoi pryhody, yaka vidbulasia v temnyi chas. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*. 2022. Vyp. 3 (28). S. 109–123. DOI: 10.32353/khrife.3.2022.07
9. Kolomiets V.V. Metodyka rozsliduvannia porushennia pravyl bezpeky dorozhnoho rukhu abo ekspluatatsii transportu osobamy, yaki keruiut transportnymy zasobamy: dys. ... d-ra filos.: 12.00.09. Kropyvnytskyi, 2024. 218 s.
10. Yukhno O.O. Osoblyvosti provedennia slidchoho eksperymentu v dosudovomu rozsliduvanni vbyvstv, poviazanykh z nasylstvom u simi. *Pravo.ua*. 2023. № 2. S. 77–85. DOI: 10.32782/LAW.UA.2023.2.11
11. Kuntii A.I. Taktyka slidchoho eksperymentu pid chas rozsliduvannia umysnoho vbyvstva, vchynenoho v stani sylnoho dushevnoho khvyliuvannia. *Porivnialno-analitychne pravo*. 2019. № 4. S. 393–396. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0390/2019.4.108>
12. Shcherbakovskyi M.H. Slidchyi eksperyment pry rozsliduvanni znyshchennia abo poshkodzhennia maina. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 2023. № 2(101), ch. 1. S. 323–333. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.2.29>
13. Lepei M.V., Lepei O.V. Kryminalistyчне zabezpechennia provedennia slidchoho eksperymentu pid chas rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen proty moralnosti. *Visnyk kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*. 2024. № 1(31). S. 712–720. DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2024.1.62>
14. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 09.02.2022 r. u spravi № 523/8553/16-k. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320374> (data zvernennia: 01.11.2025).
15. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 18.06.2025 r. u spravi № 275/328/23. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128309331> (data zvernennia: 01.11.2025).
16. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 05.04.2023 r. u spravi № 683/1200/18. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110144423> (data zvernennia: 01.11.2025).
17. Postanova Obiednanoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 14.09.2020 r. u spravi № 740/3597/17. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91702552> (data zvernennia: 01.11.2025).
18. Myroshnychenko Yu.M. Verbalna informatsiia v kryminalnomu provadzhenni: shliakhy otrymannia, formy zakriplennia, rezhyom vykorystannia. *Porivnialno-analitychne pravo*. 2018. № 2. S. 338–341. URL: https://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/2_2018.pdf
19. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 04.05.2023 r. u spravi № 127/19705/20. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110749418> (data zvernennia: 01.11.2025).
20. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 21.07.2020 r. u spravi № 331/2390/17. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90563134> (data zvernennia: 01.11.2025).
21. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 02.07.2024 r. u spravi № 303/5115/15-k. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120207390> (data zvernennia: 01.11.2025).
22. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 21.11.2022 r. u spravi № 161/620/19. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107533618> (data zvernennia: 01.11.2025).

EPISTEMOLOGICAL AND PROCEDURAL ASPECTS OF THE INVESTIGATIVE EXPERIMENT: ANALYSIS OF THE SUPREME COURT'S CASE LAW

Mukachevo City-District Court of Zakarpattia Oblast
13 Andriya Lituna Street, 89603, Mukachevo, Ukraine
E-mail: zaruba264@gmail.com

Relevance: the investigative experiment is a key and complex investigative action that operates by **modeling** events, requiring the court to apply both procedural and epistemological criteria (identity of conditions) for its evaluation. The dynamic development of judicial practice, particularly at the level of the Supreme Court, constantly generates new criteria for the admissibility and evidentiary value of its results. These decisions often go beyond traditional tactical recommendations and address fundamental epistemological questions, such as the limits of the conditions' identity and the differentiation of the experiment from other investigative actions. There is an urgent need to systematize and analyze these legal positions, as they act as a catalyst for developing criminalistic theory and establishing standardized criteria for judicial practice. **Purpose:** this article aims to conduct a comprehensive analysis and systematization of the legal positions of the Supreme Court of Ukraine concerning the investigative experiment, defining the key criteria for the admissibility and reliability of its results, and outlining the main trends in its development at the intersection of procedural requirements and epistemological principles. **Methodology:** the research is based on the analysis and generalization of the Supreme Court's judicial practice, employing formal-legal, comparative-legal, and epistemological methods. A systematic approach is used to structure the criteria for evidence admissibility, particularly focusing on the legal reasoning behind the distinction between the investigative experiment and other investigative actions (interrogation and site inspection). The study analyzes numerous judicial decisions to identify consistent patterns and evolving standards for assessing the veracity of the reconstruction. **Results:** the study established that the protocol of the investigative experiment is a self-standing source of evidence, strictly separate from testimony, but only if the action contains the element of reproduction of the event and is not a disguised interrogation (a hidden way of securing a confession). The Supreme Court has clearly defined the criteria for this distinction. A key finding is the establishment of non-negotiable criteria for inadmissibility, such as the impossibility of identifying and questioning attesting witnesses (*pokhytykh*), which is considered an essential procedural violation that breaks the chain of proof. Concurrently, the Supreme Court demonstrates a rational, pragmatic approach, which does not deem minor technical deficiencies in recording or minimal procedural delays as sufficient grounds for inadmissibility, provided the rights of the participants were not violated and the authenticity of the reconstruction is not questioned. The court's focus is shifting towards the epistemological goals of the experiment – verifying the reality of the event through reasonable and scientifically grounded modeling. **Scientific novelty:** the research offers a novel systematic framework for assessing the investigative experiment by integrating the epistemological criteria (identity of conditions) with procedural criteria (admissibility) as defined by the Supreme Court. For the first time, a clear distinction is drawn between acceptable technical errors in fixing and fundamental violations of participants' rights based on current case law. The study introduces the problem of insufficient attention to objective verification methods (such as 3D/VR modeling and integration of data from surveillance cameras) in forensic practice, highlighting the necessity of their integration for achieving metric accuracy in reconstruction. **Practical significance:** the findings of the article provide clear, systematic standards for law enforcement agencies (investigators, prosecutors) and judges in assessing the admissibility and evidentiary value of the results of investigative experiments, thereby ensuring the uniform application of the law. The identified problem areas and the proposed criteria serve as a basis for updating criminalistic recommendations and developing legislative amendments concerning the use of modern digital technologies in forensic evidence gathering.

Key words: investigative experiment; admissibility criteria; judicial practice; criminalistic theory.

Стаття надійшла до редакції 14.11.2025